

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ
Кафедра маркетингу і контролінгу

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ІнЕУ

_____ Гораль Л.Т.
«___» _____ 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Технології біржової діяльності

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Спеціалізація

(шифр і назва спеціалізації)

Інститут економіки та управління в нафтогазовому комплексі

Івано-Франківськ
2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма розроблена з технологій біржової діяльності для студентів за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Розробники: Побігун С.А., к.е.н., доцент; Попадинець І.Р., асистент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри маркетингу і контролінгу

Протокол від 30 серпня 2016 р. № 1

Завідувач кафедри маркетингу і контролінгу

_____ Перемозова І.В.

2.1 Мета та задачі дисципліни, її місце і значення у навчальному процесі

Дисципліна “Технології біржової діяльності” вивчає механізм організації і технології здійснення біржової діяльності товарних бірж в нашій країні та в країнах з ринковою економікою.

Предмет вивчення у дисципліні: технології біржової діяльності в еволюційному розвитку.

Мета вивчення дисципліни – формування системи знань з організації і функціонування біржового ринку як складового елемента інфраструктури ринку, технології здійснення біржових операцій, стратегій поведінки при здійсненні та впровадженні біржових операцій з контрактами на права щодо біржового товару; здійснення операцій пов’язаних зі страхування ризиків через механізм хеджування та проведення операцій спекулятивного характеру та отримання знань щодо структури учасників біржового ринку.

Завдання курсу:

- формування у студентів знань з організації біржової діяльності;
- набуття практичних навичок з: організації торгівлі на біржі товарами, цінними паперами, валютою; організації взаємовідносин з брокерськими конторами; використання біржової інформації для організації високоефективного виробництва та збуту сільськогосподарської продукції.

Очікувані результати (набута компетентність) – після вивчення дисципліни майбутній фахівець повинен

знати:

- особливості класифікації організованого ринку;
- порівняльні характеристики форм організованого ринку;
- поняття біржі;
- класифікаційні ознаки та види бірж;
- розвиток світової та української біржової торгівлі;
- економічні, соціальні та політичні функції біржі;
- задачі та можливості бірж; функції бірж;
- біржову структуру; поняття статуту та правил біржі;
- правила здійснення біржових операцій;
- порядок взаємних розрахунків членів біржі та інших учасників біржової торгівлі;
- процедурні питання зі створення біржі, її реєстрація та структури управління;
- порядок організації торговельного процесу в біржовій операційній залі;
- зміст основних нормативних і законодавчих документів, що регулюють здійснення біржової діяльності; функцій і завдання посередників на біржах, їх класифікація;
- технологію формування ланцюга руху замовлення від покупця до продавця на біржі;
- основи ф’ючерсної та опціонної торгівлі; основні види цінних паперів, що обертаються на фондовому ринку й методи оцінки їх вартості;

- діяльність клірингової палати та перерахунки маржі між клієнтами.
- уміти:*
- пояснити економічний зв'язок між біржею і світовими цінами;
 - пояснити схему класифікації товарно-біржового ринку за географічною та товарно-галузевою ознакою;
 - дати пояснення процесу трансформації біржової торгівлі у процесі розвитку ринкових відносин;
 - розрізнити та класифікувати види бірж за специфікою ознак;
 - описати функції біржі та дати пояснення кожній з них;
 - дати характеристику видам біржових товарів;
 - охарактеризувати роль інформації у біржовій торгівлі;
 - формувати систему функціональних завдань та обов'язків для спеціалістів біржі;
 - аналізувати сучасний стан торговельно-посередницької діяльності бірж;
 - перелічити і охарактеризувати спеціальні органи структури управління біржею;
 - пояснити зміст економічних відносин бірж з клієнтами;
 - здійснювати оцінку професійних якостей членів біржі;
 - впорядкувати послідовність операцій біржової торгівлі на українських біржах;
 - розкрити зміст процедури завершення торгів у біржовій «ямі» та особливостей біржової мови жестів;
 - пояснити різницю між угодами «спот» і «форвард»;
 - порівняти особливості і переваги різних видів угод, що укладаються на біржах; проводити операції страхування біржових угод; розраховувати котирувальну ціну;
 - оцінити стан ринку за кожним видом товару;
 - визначити загальні обсяги пропозиції і попиту продукції на товарній біржі;
 - здійснювати моніторинг кон'юнктури біржового ринку;
 - здійснювати моніторинг прогнозу ринкового попиту і пропозиції у перспективі;
 - укладати договір-доручення на брокерське обслуговування;
 - аналізувати можливі фінансові ризики у процесі роботи з клієнтами;
 - розраховувати граничні рівні збитку брокерської діяльності;
 - визначити критерії ефективності брокерської діяльності на основі показника чистого прибутку на вкладений капітал;
 - здійснювати якісну оцінку становища ринку цінних паперів та кількісну оцінку його динаміки тощо.

Вивчення даної дисципліни базується на попередньому освоєнні таких нормативних дисциплін як “Основи біржової діяльності”, “Економіка”, “Економіка підприємства”, “Міжнародний менеджмент”, “Мікроекономіка”.

2.2 Вимоги до компетенцій, знань та умінь

МОДУЛЬ 1. КОНЦЕПЦІЯ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
<p><u>Змістовий модуль 1</u> Знати: специфіку організаційного ринку. Вміти: використовувати концептуальні основи специфіки організаційного ринку.</p>
<p><u>Змістовий модуль 2</u> Знати: товарну біржу як елемент інфраструктури ринку Вміти: використовувати товарну біржу як елемент інфраструктури ринку.</p>
<p><u>Змістовий модуль 3</u> Знати: зміст біржового товару товарних, фондових та валютних ринків Вміти: використовувати біржовий товар на товарних, фондових та валютних ринках.</p>
<p><u>Змістовий модуль 4</u> Знати: принципи формування структури біржової діяльності. Вміти: уміти формувати структуру біржової діяльності.</p>
МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
<p><u>Змістовий модуль 5</u> Знати: правила і порядок ведення біржових торгів. Вміти: використовувати правила і порядок ведення біржових торгів.</p>
<p><u>Змістовий модуль 6</u> Знати: процес представлення та виконання доручення клієнта. Вміти: використовувати процес представлення та виконання доручення клієнта.</p>
<p><u>Змістовий модуль 7</u> Знати: форми біржових аукціонів. Вміти: застосовувати форми біржових аукціонів.</p>
<p><u>Змістовий модуль 8</u> Знати: процес біржових операцій на українських товарних біржах. Вміти: формувати процес біржових операцій на українських товарних біржах.</p>
<p><u>Змістовий модуль 9</u> Знати: методику використання технічного та фундаментального аналізів біржовій справі. Вміти: здійснювати технічний та фундаментальний аналіз в біржовій справі.</p>
<p><u>Змістовий модуль 10</u> Знати: систему оцінювання ефективності посередницької діяльності. Вміти: використовувати оцінювання ефективності посередницької діяльності.</p>

2.3 Склад і структура дисципліни «Технології біржової діяльності»

Таблиця 1

СКЛАД І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Курс та семестр за робочим навчальним планом		5 курс, 9 семестр	Всього
Кількість кредитів ECTS		4	4
Кількість семестрових модулів		2	2
Повний обсяг часу, год.		120	120
В тому числі кількість аудиторних занять, год.		54	54
З них, год.	лекційних	18	18
	лабораторних	-	-
	Практичних (семінарських)	36	36
Види завдань та робіт (РГР, РПР, КР, КП)		-	-
Обсяг часу на СРС, год.		66	66
Індивідуальна робота, год.		-	-
Підсумкова форма контролю I – екзамен З - залік		I	I

Таблиця 2

РОЗПОДІЛ ЗА СЕМЕСТРАМИ ТА МОДУЛЯМИ

№	Найменування змістових модулів	Кількість годин (ауд.)			СРС
		Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття (семінарські заняття)	
Семестровий модуль 1					
1	Організаційний ринок, його специфічні риси і класифікаційні ознаки	2	-	4	6
2	Товарна біржа як елемент інфраструктури ринку	2	-	4	6
3	Біржовий товар	2	-	4	6
4	Структура біржової діяльності	2	-	4	8
Семестровий модуль 2					
5	Порядок і правила ведення біржових торгів	2	-	4	8
6	Види доручень клієнта брокеру	1	-	2	4
7	Види і характеристика біржових аукціонів	1	-	4	8
8	Технологія проведення біржового торгу	2	-	4	8

9	Аналіз біржової торгівлі	2	-	4	6
10	Ефективність посередницької діяльності	2		4	6
Всього:		18	-	36	66

Лекційні заняття
СЕМЕСТРОВИЙ МОДУЛЬ 1
КОНЦЕПЦІЯ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Лекція №1. Організаційний ринок, його специфічні риси і класифікаційні ознаки
Тематика лекції

<i>Поняття організаційного ринку</i>
<i>Класифікація організаційного ринку</i>
<i>Характеристика форм організаційного ринку</i>

Джерело: Солодкий М.О. Біржовий ринок: Навч. посібн. - К.: Джерела М, 2001. - 333 с.

Лекція №2. Товарна біржа як елемент інфраструктури ринку

Тематика лекції

<i>Суть біржі та її економічна природа</i>
<i>Функції біржі в ринковій економіці</i>
<i>Види бірж</i>

Джерело: Товарні біржі в Україні: Аналіз діяльності, законодавче поле, перспективи розвитку. Саблук П.Т., Шпичак О.М., Шевченко Г.О. та ін. - К.: ІАЕ, 1997. —428 с.

Лекція №3. Біржовий товар

Тематика лекції

<i>Поняття та склад біржового товару</i>
<i>Характеристика біржового товару товарних бірж</i>
<i>Біржові товари фондового і валютного ринків</i>

Джерело: Сохацька О.М. Біржова справа: Підручник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2003. – 602 с.

Лекція №4. Структура біржової діяльності

Тематика лекції

<i>Організаційно-правові засади діяльності товарної біржі</i>
<i>Структура управління біржею та її органи</i>
<i>Необхідність регулювання біржової діяльності</i>

Джерело: Берлач А.І., Берлач А.Н., Ілларіонов Ю.В. Організаційно-правові основи біржової діяльності: Навч. посібн. - К.: Фенікс, 2000. - 336 с.

СЕМЕСТРОВИЙ МОДУЛЬ 2
ОРГАНІЗАЦІЯ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Лекція №5. Порядок і правила ведення біржових торгів

Тематика лекції

<i>Регламент бірж</i>
<i>Алгоритм проведення торгів</i>
<i>Методи біржового торгу</i>

Джерело: Бевз О.П. Економіка і організація біржової торгівлі: Навч. посібн. / Бевз О.П., Скотнікова М.М. - К.: ЦУЛ, 2006. - 43 с.

Лекція №6. Види доручень клієнта брокеру

Тематика лекції

Суть і класифікація доручень

Процес представлення та виконання доручення клієнта

Джерело: Дудяк Р.П., Бугіль С.Я. Організація біржової діяльності: основи теорії і практикum: Навчальний посібник. – Львів: “Новий світ – 2000”, “Магнолія плюс”, - 2003. – 360 с.

Лекція №7. Види і характеристика біржових аукціонів

Тематика лекції

Характеристика аукціону

Форми біржових аукціонів

Джерело: Механізм біржової торгівлі продукцією АПК - елемент ринкової інфраструктури / За ред. О.М. Шпичака. - К.: ІАЕ, 1995. - 86с.

Лекція №8. Технологія проведення біржового торгу

Тематика лекції

Характеристика операцій, що описуються технологією проведення біржового торгу

Процес біржових операцій на українських товарних біржах

Джерело: Губський Б.В. Біржові технології ринку. – К.: Нора-прінт, 1997. – 296 с.

Лекція №9. Аналіз біржової торгівлі

Біржові індекси

Фундаментальний аналіз у біржовій торгівлі

Використання технічного аналізу в біржовій справі

Джерело: Гайдуцький П.І., Бузовий Є.А., Тимченко В.Н. Біржова торгіля. Основа ринку. К.: УСГА, -1992. – С.32.

Лекція №10. Ефективність посередницької діяльності

Суть посередницької діяльності

Оцінювання ефективності посередницької діяльності

Система показників посередницької діяльності

Джерело: Охріменко І.В. Порівняльний аналіз українського та російського законодавчо-правового забезпечення біржової діяльності // Ринкова трансформація економіки АПК: кол. монографія у чотирьох частинах. Ч. 4. Стабілізація доходів сільських товаровиробників / За ред. П.Т.Саблука, В.Я.Амбросова, Г.Є.Мазнева. – К.: ІАЕ, 2002. – 484 с., -С. 154-157.

Змістові модулі, які виносяться на настановчі лекції для студентів заочної форми навчання (4 год):

ЗМ №2. Товарна біржа як елемент інфраструктури ринку (2 год)

ЗМ №5. Товарна біржа як елемент інфраструктури ринку (2 год)

Практичні (семінарські) заняття

Таблиця 3

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Обсяг в годинах	Назва та стислий зміст роботи	Мета роботи	Рекомендована література
4	Поточний контроль знань (опитування-співбесіда). Виконання ситуаційних та аналітичних вправ.	Засвоїти концептуальні основи специфіки організаційного ринку	Осн 1 – 18; дод. 1 – 19
4	Поточний контроль знань (опитування-співбесіда). Вирішення тематичних кросвордів.	Дослідити товарну біржу як елемент інфраструктури ринку	Осн 1 – 18; дод. 1 – 19
4	Поточний контроль знань (бліц-тест). Обговорення комплексної ситуаційної задачі.	Розглянути зміст біржового товару товарних, фондових та валютних ринків	Осн 1 – 18; дод. 1 – 19
4	Поточний контроль знань (опитування-співбесіда). Виконання ситуаційних та аналітичних вправ.	Розглянути принципи формування структури біржової діяльності	Осн 1 – 18; дод. 1 – 19
4	Поточний контроль знань (бліц-тест). Виконання ситуаційних вправ. Розв'язування тематичних кросвордів.	Дослідити правила і порядок ведення біржових торгів	Осн 1 – 18; дод. 1 – 19
2	Поточний контроль знань (бліц-тест). Обговорення комплексної ситуаційної задачі.	Опанувати процес представлення та виконання доручення клієнта	Осн 1 – 18; дод. 1 – 19
4	Поточний контроль знань (опитування-співбесіда). Виконання ситуаційних вправ. Розв'язування тематичних кросвордів.	Розглянути форми біржових аукціонів	Осн 1 – 18; дод. 1 – 19
4	Поточний контроль знань (опитування-співбесіда). Обговорення комплексної ситуаційної задачі.	Опанувати процес біржових операцій на українських товарних біржах	Осн 1 – 18; дод. 1 – 19
4	Поточний контроль знань (опитування-співбесіда). Виконання ситуаційних та аналітичних вправ.	Розглянути методику використання технічного та фундаментального аналізів в біржовій справі	Осн 1 – 18; дод. 1 – 19
4	Поточний контроль знань (опитування-співбесіда). Обговорення комплексної ситуаційної задачі.	Уміти використовувати оцінювання ефективності посередницької діяльності	Осн 1 – 18; дод. 1 – 19

Практичні заняття, які будуть проведені для студентів заочної форми навчання (6 год):

ЗМ №2. Товарна біржа як елемент інфраструктури ринку (2 год)

ЗМ №5. Порядок і правила ведення біржових торгів (2 год)

ЗМ №8. Технологія проведення біржового торгу (2 год)

2.4 Планування самостійної роботи студента

Питання до модульної контрольної роботи

1. Дати визначення термінам: оптова торгівля, базар, ярмарок, аукціон, біржова торгівля.
2. Зробити порівняльний аналіз різних видів торгівлі.
3. Проаналізувати сучасний стан біржової діяльності в Україні.
4. Порівняти діяльність провідних українських бірж із Одеською, Миколаївською та Київською біржами на різних етапах їх функціонування.
5. Дати законодавче визначення основним біржовим термінам.
6. Співставити положення Закону України "Про товарну біржу" із вимогами, які ставляться до біржової торгівлі за кордоном.
7. Проаналізувати відповідність між нормативно-правовими актами, покликаними регулювати біржову діяльність в Україні.
8. Проаналізувати вплив вітчизняних бірж на аграрний ринок України.
9. Скласти функціональну схему учасників аграрного ринку.
10. Дати визначення термінам: біржовий товар, речові біржові товари, фінансові інструменти.
11. Скласти схему класифікацій біржових товарів.
12. Опрацювати методичку подання інформації про біржові товари в спеціалізованих виданнях.
13. Визначити аспекти діяльності біржі.
14. Скласти схему класифікацій бірж.
15. Скласти схему організаційної структури біржі.
16. Робота з правилами біржової торгівлі.
17. Заповнення форм та бланків необхідних для підготовки та проведення біржових торгів.
18. Складання договору на брокерське обслуговування та угоди-доручення.
19. Підготовка брокерського звіту за результатами наданої моделі торгу.
20. Дати визначення термінам: спот, форвард, ф'ючерс, опціон.
21. Заповнення спотового та форвардного контрактів.
22. Дати визначення термінам: хеджування, хеджер, кліринг, розрахункова палата.
23. Ознайомлення із ф'ючерсним та опціонним контрактами.
24. Зробити порівняльний аналіз діяльності хеджера та біржового спекулянта.

Питання підсумкового контролю (до екзамену)

- 1 Функції оптової торгівлі.
- 2 Форми оптової торгівлі та їх характеристика.
- 3 Характерні особливості біржової діяльності.
- 4 Коли і чому виникли біржі та охарактеризуйте основні історичні етапи їх розвитку.
- 6 Коли і чому була заснована Чиказька торгова біржа.
- 7 Охарактеризуйте структуру світового біржового обігу та опишіть територіальне розміщення бірж залежно від їх товарної спеціалізації.
- 8 Охарактеризуйте біржовий ринок США.
- 9 Охарактеризуйте біржі Великобританії, Франції та Японії.
- 10 Охарактеризуйте особливості формування національного біржового ринку.

- 11 Роль Одеської, Миколаївської та Київської бірж в розвитку вітчизняного біржового ринку. Характерні особливості та етапи розвитку цих бірж.
- 12 Дайте характеристику основних етапів розвитку біржової діяльності в незалежній Україні.
- 13 Які типи бірж, залежно від ступеня втручання держави в їх діяльність, ви знаєте. Дайте їм характеристику.
- 14 Регулювання біржової торгівлі в США.
- 15 Що таке КТФТ, НАФТ, та їх основні функції.
- 16 Регулювання біржової діяльності в Україні. Які ви знаєте законодавчо-правові документи, що регулюють цю діяльність.
- 17 Закон України “Про товарні біржі”. Основні складові та їх коротка характеристика.
- 18 Якими правовими актами здійснюється оподаткування біржової діяльності.
- 19 Які Ви знаєте види податків що справляються з учасників товарного біржового ринку.
- 20 Охарактеризуйте світовий біржовий товарообіг та місце сільськогосподарської продукції в ньому.
- 21 Етапи розвитку біржового аграрного ринку.
- 22 Концепція розвитку біржового ринку сільськогосподарської продукції.
- 23 Структура біржового ринку сільськогосподарської продукції.
- 24 Шляхи удосконалення і розвиток біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією.
- 25 За якими ознаками класифікуються біржі.
- 26 Як поділяються біржі в залежності від виду біржового товару.
- 27 Біржа – класичний інститут ринкової економіки. Охарактеризуйте її з економічного, організаційного і юридичного аспектів.
- 28 Чим відрізняються універсальні біржі від спеціалізованих.
- 29 Що таке міжнародна біржа та її особливості.
- 30 Дайте визначення товарної біржі у відповідності до Закону України “Про товарну біржу”.
- 31 Дайте характеристику типової структури товарної біржі.
- 32 Назвіть основні і допоміжні функції товарної біржі.
- 33 Чи може біржа отримувати прибуток. Як і за рахунок чого.
- 34 Чим регламентується організація біржової торгівлі. Охарактеризуйте основні складові цього документу.
- 35 Біржовий товар, його визначення .
- 36 Основні вимоги до біржового товару.
- 37 Дайте характеристику основним класам біржових товарів.
- 38 Речовий біржовий товар та його групи і підгрупи.
- 39 Цінні папери – біржовий товар. Часові просторові та ринкові характеристики
- 40 Первинні і вторинні цінні папери.
- 41 Безпаперові або бездокументальні цінні папери.
- 42 З чим пов’язаний перехід від паперової до безпаперової форми цінних паперів.
- 43 Біржовий товар – валюта. Що таке валютний курс.
- 44 Правила біржової торгівлі їх сутність та технологія прийняття.
- 45 Основні технологічно операції при здійсненні торгів на вітчизняних біржах.
- 46 Чим відрізняється технологія торгівлі на біржах реального товару від ф’ючерських бірж.
- 47 Операційний зал біржі. Його функції та характеристика.
- 48 Що таке “крюк ” в біржовій торгівлі.
- 49 Чому покупці не можуть називати нижчу ціну проти тої яка була уже названа в біржовій ямі.
- 50 Брокерська контора. Статус та організаційні форми.
- 51 Основні вимоги до організації роботи брокера.
- 52 Види брокерських угод.
- 53 Брокерське обслуговування за договором.
- 54 Брокерське обслуговування за договором-дорученням.

- 55 Види винагород брокера.
- 56 Що таке біржова угода. Дайте характеристику біржової угоди з економічного, організаційного, юридичного та етичного поглядів.
- 57 Які характерні ознаки для угод укладених на товарних біржах.
- 58 Які види біржових угод ви знаєте.
- 59 Спотова угода (контракт) – дайте визначення та характерні особливості і їх роль в становленні біржової торгівлі.
- 60 Форвардна угода (контракт) - дайте визначення, характерні особливості, недоліки відмінності від спотової угоди.
- 61 Перерахуйте види форвардних угод та дайте їх характеристику.
- 62 Які види угод що заключаються на ф'ючерсному ринку ви знаєте. Дайте їх характеристику.
- 63 Види опціонів. Опціон на купівлю, продаж та подвійний опціон.
- 64 Основні відмінності між ф'ючерсною і форвардною угодами.
- 65 Поняття хеджування та його види.
- 66 Теорія хеджування та його переваги.
- 67 Роль і місце спекулянтів на ф'ючерсному ринку.
- 68 Яку роль відіграє спекулянт під час торгів в біржовій ямі.
- 69 Спекулянти “ведмеді” і “бики”, їх різниця і задачі.
- 70 Принципи формування цін на товарній біржі. Види біржових цін.
- 71 Структура елементів біржової ціни на товар
- 72 Види цінової політики і стратегія продавця на товарній біржі.
- 73 Суть і правила котирування цін.

2.5 Оцінювання знань студентів

Таблиця 4

РОЗПОДІЛ БАЛІВ (КРЕДИТІВ ECTS)

Семестровий модуль № 1		
Вид роботи	К-сть балів	К-сть кредитів
Модульна контрольна робота №1	15	0,6
Модульна контрольна робота №2	15	0,6
Підсумкове тестування	20	0,8
Ділова ситуація (case study)	20	0,8
Виконання завдань для самостійної роботи	20	0,8
Знання термінологічного словника	10	0,4

Таблиця 5

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Національна	Університетська (в балах)	ECTS	Визначення ECTS	Рекомендована система оцінювання
Відмінно	90-100	A	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100 (відмінно)
Добре	82-89	B	Дуже добре - вище середнього рівня з кількома помилками	75-89 (добре)
	75-81	C	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	
Задовільно	67-74	D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	60-74 (задовільно)
	60-66	E	Достатньо - виконання задовольняє мінімальні критерії	
Незадовільно	35-59	FX	Незадовільно - потрібно попрацювати перед тим, як отримати залік або скласти екзамен	35-59 (незадовільно із можливістю повторного складання екзамену)
	0-34	F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота	0-34 (незадовільно із обов'язковим повторним вивченням модуля)

2.6 Навчально-методичні матеріали

Основна література

- Бевз О.П. Економіка і організація біржової торгівлі: Навч. посібн. / Бевз О.П., Скотнікова М.М. - К.: ЦУЛ, 2006. - 43 с.
- Берлач А.І., Берлач А.Н., Ілларіонов Ю.В. Організаційно-правові основи біржової діяльності: Навч. посібн. - К.: Фенікс, 2000. - 336 с.
- Биржевая деятельность: Учебник. Грязнова А.Г., Корнеева Р.В., Галанов В.А. и др. - М.: Финансы и статистика, 1996. – 239 с.
- Биржевое дело: Учебник. Галанов В.А., Басов А.И., Афанасьев Е.В. и др. - М.: Финансы и статистика, 2000. – 303 с.
- Васильченко, Г. В.** Біржова діяльність [Текст]: конспект лекцій / Г. В. Васильченко, Л. С. Вербовська, О. Ф. Корчмар. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, Факел, 2008. – 64 с. – (Кафедра управління галузевим і регіональним економічним розвитком). – 64.
- Губський Б.В. Біржові технології ринку. – К.: Нора-прінт, 1997. – 296 с.
- Дегтярева О.И., Кандинская О.А. Биржевое дело: Учебник - М.: ЮНИТИ, 2000.- 680с.

7. Дмитрук Б.П. Організація біржової діяльності в агропромисловому комплексі: Навч. посібн. - К.: Либідь, 2001. – 342 с.
8. Дудяк Р.П., Бугіль С.Я. Організація біржової діяльності: основи теорії і практикум: Навчальний посібник. – Львів: “Новий світ – 2000”, “Магнолія плюс”, - 2003. – 360 с.
- Дудяк, Р. П. Організація біржової діяльності: основи теорії і практикум [Текст]: навч. посіб. / Р. П. Дудяк, С. Я. Бугіль. – Львів : Магнолія 2006, 2009. – 360 с
9. Закон України "Про товарну біржу" № 1956-ХІІ від 10.12.1991 // Відомості ВР 1992, № 10.
10. Механізм біржової торгівлі продукцією АПК - елемент ринкової інфраструктури / За ред. О.М. Шпичака. - К.: ІАЕ, 1995. - 86с.
11. Постанова Кабінету Міністрів України "Про Концепцію розвитку біржового ринку сільськогосподарської продукції" № 848 від 5.08.1997.
12. Постанова Кабінету Міністрів України "Про прискорення організації біржового сільськогосподарського ринку" № 916 від 17.11.1995.
- Раровська, В. В. Біржова діяльність [Текст]: навч. посіб. / В. В. Раровська, Л. А. Останкова, С. Е. Акопов. – К. : Центр учбової літ., 2009. – 144 с.
13. Савченко В.Д. Організація біржової діяльності: Навч. посібн. - Х.: ХДАУ, 2000. - 124 с.
14. Солодкий М.О. Біржовий ринок: Навч. посібн. - К.: Джерела М, 2001. - 333 с.
15. Сохацька О.М., Дениско О.М. Біржова справа: Навч. посібн. - К. : Тріада Плюс, 1994. - 188 с.
16. Сохацька О.М. Біржова справа: Підручник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2003. – 602 с.
17. Товарні біржі в Україні: Аналіз діяльності, законодавче поле, перспективи розвитку. Саблук П.Т., Шпичак О.М., Шевченко Г.О. та ін. - К.: ІАЕ, 1997. –428 с.
18. Харитонова О.І. Біржове право: Навчально-методичні рекомендації - О.: Юридична література, 2000. – 31 с.
- 19 Чесноков, В. Л. Біржові операції [Текст]: навч. посіб. / В. Л. Чесноков. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 192 с.

Додаткова література

1. Барановський О. Біржі товарні в Україні: вчора, сьогодні і завтра / Барановський О. // Вісник податкової служби України. - 2009. - №6. - С.44-46.
2. Брокерам и их клиентам. К.А. Улыбин, И.С. Андрушина, Н.П. Харисова и др. – М.: “Институт молодежи”. – 1991. 140 с.
3. Васильев Г. А., Каменева Н. Г. Товарные биржи. - М.: Высшая школа, 1991.-112с.
4. Васильев Г. А., Каменева Н. Г. Организация и техника биржевой торговли. -М.: Экономическое образование, 1995. -324 с.
5. Гайдуцький П.І., Бузовий Є.А., Тимченко В.Н. Біржова торгівля. Основа ринку. К.: УСГА, -1992. – С.32.
6. Гайнетдинов М. Биржевые торги в АПК // Хозяйство и право. – 1991.- №6. – С.41.
7. Голубович А.Д., Миримская О.М. Биржевая торговля и инвестирование в США.- М.: МЕНАТЕП-ИНФОРМ, 1991.-184 с.
8. Горьовий В.П. Передумови розвитку біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією в Україні // Фондовий ринок. – 1999. - № 11. – С. 42-48.
9. Дерябин А.В. Биржи в инфраструктуре рынка // Экономист. – 1992. - № 3. – С. 41-46.
10. Иванов К.А. Карманная книга брокера.- М.: Московский университет, 1991.-200 с.
11. Иващенко А. А. Товарная биржа (за кулисами биржевой торговли).- М.: Международные отношения, 1991.- 272 с.
12. Международные товарные биржи и биржевые операции.- М.: Факт, 1991.-Вып. 1,2.
13. Михайленко И.А., Бащак Ю.В., Посполитак А.А. История биржевой торговли в Одессе. – Одесса: Крона, 1996. - С.48.
14. Мусатов В.Т. США: биржа и экономика.- М.: Наука, 1985.- 180 с.

15. Охріменко І.В. Порівняльний аналіз українського та російського законодавчо-правового забезпечення біржової діяльності // Ринкова трансформація економіки АПК: кол. монографія у чотирьох частинах. Ч. 4. Стабілізація доходів сільських товаровиробників / За ред. П.Т.Саблука, В.Я.Амбросова, Г.Є.Мазнева. – К.: ІАЕ, 2002. – 484 с., -С. 154-157.
16. Сохацька О.М. Зарубіжні біржові ринки. // Фінанси України. 2000. - №4. С.59-66.
17. Товарная биржа: Как ее создать? Как организовать работу? Как участвовать в биржевых торгах? - М.: Экономика, 1991.-153 с.
18. Узун В. Я. Товарная биржа.- М.: Знание, сер. "Экономика", 1991, №9.- 64 с.
19. Улыбин К.А., Андрюшина И.С., Харисова Н.Л. Брокер и биржа: Пособие для брокеров и их клиентов. - М.: Информбизнес, 1991.- 240 с